הערים לוד ואונו וגיא החרשים שהיו מערי בנימין, מוקפות חומה
מימות יהושע בן נון הוו, וקוראים בהם בט"ו.
מקשה הגמרא: וכי הני ערים יהושע בנינהי [–בנה אותם], והא
אלפעל מזרע בנימין בנינהי, שהיה כמה דורות אחר כניסת ישראל
לארץ, דכתיב (דה"א ח יב) '[ו]בני אלפעל עבר ומשעם ושמר, הוא
[–אלפעל] בנה את אונו ואת לד ובנתיה', הרי שנבנו אחר יהושע,
וודאי שאינם מוקפות מימות יהושע.
דוחה הגמרא: ולטעמיך שמה שנאמר לגבי אלפעל 'הוא בנה' היינו
שבנה מתחילה את הערים האלו, אם כן גם לא אלפעל בנאם אלא
אבא שהיה בדורות אחריו בנינהי, דהא כתיב (שם ב' יד ה) 'וייבן
[–אסא] (אבא את ערי הבצורות אשר ליהודה) [ערי מצורה
[–בצורות ומוקפות חומה] ביהודה']', ובתקופה זו מלכי יהודה
משלו על בנימין וערי', ואם כן אסא מלך יהודה בנה גם את ערי
בנימין, ונמצא שלא אלפעל בנה את הערים האלו אלא אסא.
וצריך לומר כמו שאמר רבי אלעזר, שאכן הני [–ערים אלו]
מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו, אלא שחריב [–נחרבו] בימי
פילגש בגבעה, כשנלחמו ישראל עם שבט בנימין והחריבו את
ערידהם, ואחר כך אתא [–בא] אלפעל ובנינהי – בנה אותן, ולאחר
מכן הדור אינפול – נפלו שוב, ואתא אסא שפצינהו – חיזקם.
מוסיפה הגמרא: דיקא נמי – מדויק גם בפסוק שאסא לא בנאם
מתחילה, אלא חזר וחיזק אותן לאחר נפילתן, דכתיב (שם ו) 'ויאמר
[אסא] ליהודה נבנה את הערים האלה' ולא כתוב 'נבנה ערים',
מכלל דערים הוו מעיקרא – שהם היו לפני כן ערים אלא שנחרבו,
ואמר אסא נקים את הערים שנפלו. שמע מינה שאסא לא בנאם
מתחילה אלא היו קודם לכן.
ואמר רבי יהושע בן לוי, נשים חייבות במקרא מגילה, משום שאף
הן היו באותו הנס, שגם עליהן גזר המן, ככתוב (אסתר ג יג) 'להשמיד
להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים', וגם הן
צריכות להודות ולהלל ולפרסם את הנס.
ואמר רבי יהושע בן לוי, פורים שחל להיות בשבת, ואין קוראים את
המגילה בו ביום [כמבואר במשנה (ב.)], שואלין ודורשין בענינו של
יום – מעמידים תורגמן לפני החכם לדרוש במגילת אסתר ובענייני
הנס.
מקשה הגמרא: מאי אריא פורים – מדוע נקטו שדורשים בענינו
של יום ב'פורים', שמשמע שדין זה הוא דווקא בפורים ביום שאין
דורשים לפני פורים, הלא אפילו שאר יום טוב שדורשים
בהלכותיו שלושים יום קודם לחג נמי דורשים בו ביום בענינו של
יום, דתניא, משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בכל יום
טוב בו ביום בענינו של יום, דהיינו הלכות פסח בפסח, הלכות
עצרת [–שבועות] בעצרת, והלכות חג [–סוכות] בחג. הרי שאף
בשאר ימים טובים דורשים בענינו של יום.
מתרצת הגמרא: אכן בכל יום טוב דורשים בענינו של יום, אלא
שפורים איצטריכא [–הוצרך] ליה לחדש יותר משאר ימים טובים,
שמותר לדרוש בו בענינו של יום, משום דמהו דתימא שנגזור
שבפורים שחל בשבת אין לדרוש במגילה ובענייני הנס, משום
הטעם דביאר רבה להלן (ע"ב) מדוע אסרו לקרוא מגילה בשבת,
שחששו שמא אדם שאינו בקי בקריאתה ילך אצל אדם הבקי
בקריאתה כדי שילמדו לקרוא, וישכח ויעביר את המגילה ארבע
אמות ברשות הרבים. וכמו כן היה מקום לומר שאין לחכם לדרוש
במגילה, שאם נתיר לדרוש בה יבואו להתיר גם את קריאתה ועל
ידי כך יבואו לטלטל ברשות הרבים, קא משמע לן שלא גוזרים
גזירה זו, ושואלים ודורשים בענינו של יום.
ואמר רבי יהושע בן לוי, חייב אדם לקרות את המגילה בלילה
ולשנותה ביום, זכר לנס, שצעקו בני ישראל יום ולילה, שנאמר
במזמור על אסתר (תהלים כב ג) 'אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה
ולא דומיה לי', והיינו שצעקו בני ישראל והתפללו לה' יומם
ולילה, וזכר לכך צריך לפרסם את הנס ביום ובלילה.
בבור מינה – סברו בני הישיבה, שמה שאמר רבי יהושע בן לוי
'ולשנותה', היינו מלשון שונה משנה, ופירשו את דבריו שחייב
אדם למקרייה בלילא – לקרוא את המגילה בלילה, ולמיתנא
מתניתין דידה ביממא – וללמוד משניות מסכת מגילה ביום.
אמר ליה רבי ירמיה לבני הישיבה, לדידי מיפרשא לי [–לי נתפרש]
מינייהו דרבי חייא בר אבא, שאין הכוונה ללמוד משניות, אלא
לקרותה פעם נוספת ביום, והלשון 'לשנותה', הוא כגון דאמרי
אינשי – כמו שאנשים רגילים לומר 'אעבור פרשתא דא ואתנייה'
– אסיים פרשה זו ואשנה אותה שוב.
הגמרא מביאה לימוד נוסף שיש חיוב לקרוא מגילה בלילה וביום:
איתמר נמי, אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה [–ממקום הנקרא
בירי], חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר
(תהלים ל יג), 'למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך', ויש
לדרוש, 'למען יזמרך כבוד' היינו שיזמרו וישבחו על ידי קריאת
המגילה ביום, 'ולא ידם' [–לא יפסיק] שאף בלילה יקראו את
המגילה.
שנינו במשנה: אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. אמר רבי
חנינא, הטעם שחכמים הקילו על בני הכפרים להיות מקדימין ליום
הכניסה, הוא כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין. כלומר,
שיהיו בני הכפרים פנויים ביום הפורים לספק מים ומזון לבני
הכרכים.

אגרות קודש

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ח
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד אשר בכפר חב"ד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה! מאשרים קבלת מכתבם פ"כ והדו"ח מהתועדות י"ב וי"ג תמוז ימי הגאולה, ובודאי כפי שכפר נכתב כ"פ ישתדלו לנצל ההתרשמות גם בימים שלאחרי זה, ובהנוגע לתיירים הרי בטח חלק גדול מהם עוד נשארו באה"ק ת"ו וכן יפגשו עם האורחים החדשים הבאים, שכפי השמועה הרי בחדש אלול ותשרי יעלה המספר כו"כ, וגם בשבועות אלו הנה גם לאחרי המיעוט במספר די והותר בהתועלת שאפשר לקבל מהתיירים באם ינצלו שהותם באה"ק ת"ו ככל האפשרי, ויהי רצון שתכה"י יבשרו טוב בכל האמור.

בברכת הצלחה בעבוה"ק.

מקשה הגמרא: לְמֵימְרָא – וכי אתה בא לומר דְּתַקַּנְתָּא [–שהתקנה] דְּמקדימים ליום הכניסה לטובת בני הכְּרַכִּין הָיְו, והיינו כדי שיהיו פְּנויים בני הכפרים לספק להם מים ומזון בפורים, וְהָתְנַן במשנתנו שאם חָל י״ד לִהְיוֹת בְּיום שֵׁנִי, בְּכָפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, ואין הכפרים מקדימים ליום חמישי שהוא יום הכניסה הקודם. וְאִם אִיתָא שהתקנה היא לטובת בני הכרכים, לְיַקְדֵּמוּ – שיקדימו בני הכפרים גם באופן זה לְיוֹם הַכְּנִיסָה הקודם, והיינו ליום חמישי, כדי שיהיו פְּנויים בפורים.

מתרצת הגמרא: לעולם אפשר לומר שהתקנה היא לבני הכרכים, ומכל מקום כשחל י״ד ביום שני אין מקדימים הכפרים ליום הכניסה הקודם, והטעם הוא, משום שיום הכניסה הקודם שהוא ביום חמישי הֲווּ לְהוּ עֲשָׂרָה באדר, וַעֲשָׂרָה לֹא תַּקִּינוּ רַבָּנָן, כמבואר לעיל (ב.) שלמדו מהפסוקים רק מי״א ואילך, אבל בי׳ לא תיקנו.

מקשה הגמרא: תָּא שְׁמַע, חָל לִהְיוֹת י״ד בְּיום חֲמִישִׁי, בְּכָפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, ואין בני הכפרים מקדימים ליום שני שהוא י״א. וְאִם אִיתָא שהתקנה היא לטובת הכרכים, לְיַקְדֵּמוּ בני הכפרים באופן זה לְיוֹם הַכְּנִיסָה הקודם, והיינו ליום שני, כדי שיהיו פְּנויים בפורים, דְּהרי אַחַד עָשָׂר בחודש הוּא, והוא בכלל התקנה שאפשר לקרוא בו, ומדוע לא מקדימים.

מתרצת הגמרא: לעולם אפשר לומר שהתקנה לטובת הכרכים, ומכל מקום כשחל י״ד בחמישי אין הכפרים מקדימים ליום שני, והטעם הוא משום שמְּיוֹם הַכְּנִיסָה לְיוֹם הַכְּנִיסָה לֹא דְּחִינָן [–אין אנו דוחים].

מקשה הגמרא: תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי הקילו על בני הכפרים להקדים ליום הכניסה, בְּמָקוֹם שֶׁבני הכפרים נִכְנָסִים לעיר בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי להביא דיניהם לבית דין, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בני הכפרים נִכְנָסִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ – בי״ד. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שהתקדמה תַּקָּנְתָּא דְּכַרְכִין הִיא, וכי מִשּׁוּם דְּאֵין בני הכפרים נִכְנָסִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, מַפְסְדִי לְהוּ לִבני הכְּרַכִּין, הרי היה לחכמים לתקן שיקדימו כדי שיספקו לכרכים צרכי פורים.

מתרצת הגמרא: אלא לֹא תֵּימָא שהתקנה לטובת בני הכרכים, והיינו כְּדֵי שֶׁהכפרים יְסַפְּקוּ להם מַיִם וּמָזוֹן בפורים. אֶלָּא אֵימָא שהתקנה לטובת הכפרים, והיינו מִפְּנֵי שֶׁמְּסַפְּקִים בני הכפרים מַיִם וּמָזוֹן בכל ימות השנה לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּכְּרַכִּין, בשכר זה תיקנו להם שיוכלו להקדים ליום הכניסה ולא יצטרכו לטרוח להכנס בפורים לעיירות לשמוע מגילה. ולכן כשאינם נכנסים בשני וחמישי, אינם מקדימים ליום הכניסה, שאין להם תועלת בכך.

שנינו במשנה: בֵּיצַד חָל לִהְיוֹת בַּשֵּׁנִי בַּשַּׁבָּת בְּכָפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם וכו׳, חל להיות בשלישי או ברביעי וכו׳. שואלת הגמרא: מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּנָקֵט סֵידּוּרָא דְּרֵישָׁא – מדוע ברישא כשהתנא מביא שמגילה נקראת בזמנים שונים, נקט כפי סדר ימי החודש, י״א י״ב י״ג י״ד וט״ו, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּנָקֵט סֵידּוּרָא דְּיוֹמֵי – ובסיפא כשביאר את האופנים, נקט כפי סדר ימי השבוע, יום שני שלישי וכן הלאה, ושומעים אנו את ימי החודש למפרע.

מתרצת הגמרא: התנא רצה לנקוט גם בסיפא את סדר ימי החודש, אבל אַיְידֵי דְּמֵיתַחֲפֵכִי לֵיהּ – כיון שאם ישנה כסדר ימי החודש, יתחשבו ימי השבוע למפרע, שאם חל ביום א׳ מקדימים ליום ה׳ שהוא י״א, ואם חל בשבת מקדימים ליום ה׳ שהוא י״ב, ואם חל בערב שבת קוראים בי״ג, והיה מבלבל את הלומד ומביאו לידי טעות, לכן נָקֵט סֵידּוּרָא דְּיוֹמֵי – כסדר ימי השבוע.

שנינו במשנה: אם חָל י״ד לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וכו׳ כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. מבררת הגמרא: מַתְנִיתִין מַנִּי – כדעת מי שנויה משנתנו שעיירות ומוקפות חומה קוראים בו ביום. מבארת הגמרא: אִי [–הן כדעת] רַבִּי, אִי רַבִּי יוֹסֵי.

מבארת הגמרא: מַאי [–היכן נשנו דברי] רַבִּי, דְּתַנְיָא, חָל י״ד לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, בְּכָפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה – ליום חמישי שהוא י״ג, וְאילו מוּקָּפִין חוֹמָה שאינם קוראים בט״ו שהוא בשבת, מקדימים וקוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם – בשישי שהוא י״ד. רַבִּי אוֹמֵר,

המשך בעמוד ג

אוֹמֵר אֲנִי, לֹא יָדְעוּ עֲיָירוֹת מַמְקוֹמָן להקדים ליום חמישי, אֶלָּא קוראים בי״ד שהוא זמנן. ונמצא שאֵלּוּ וְאֵלּוּ – הפרזים והמוקפים, קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם – בי״ד. הרי שדעת רבי כמשנתנו שאם חל י״ד בערב שבת, פרזים ומוקפים קוראים בי״ד.

מבארת הגמרא: מַאי טַעֲמָא דְּתַנָּא קַמָּא שהפרזים מקדימים את קריאתם אף שיכולים לקרוא בזמנם, דהיינו בי״ד, משום דִּכְתִיב (אסתר ט כז) 'קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וגו׳ לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', ומבואר שזמן קריאת המגילה שוה בכל השנים, ודרש תנא קמא, מַה 'כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה' הסדר הוא שֶׁעֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לְמוּקָּפִין, שעיירות קוראים בי״ד ומוקפים בט״ו, אַף כָּאן כשחל ט״ו בשבת והמוקפים מקדימים לי״ד, צריך שיהיו הָעֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לְמוּקָּפִין, ויקראו בחמישי שהוא י״ג בחודש.

מקשה הגמרא על שיטת תנא קמא: וְאֵימָא שנדרוש באופן אחר, 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין נִדְחִין עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן אלא קוראים בי״ד, אַף כָּאן כשהמוקפים מקדמים קריאתם, לֹא יָדְעוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן ויקראו בי״ד.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָכָא בשנה זו דְּלֹא אֶפְשָׁר שלא ידחו עיירות ממקומן, שהרי אם כן לא יהיו עיירות קודמות למוקפים, ועדיף שיהיו עיירות קודמות למוקפים אף שנדחות עיירות ממקומן.

מבארת הגמרא: וְרַבִּי שאמר שגם העיירות קוראים בי״ד, מַאי טַעֲמָא. משום שכתוב 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', שיהיו כל השנים שוות, מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין עֲיָירוֹת נִדְחִין מִמְּקוֹמָן אלא קוראים בי״ד, אַף כָּאן נמי לֹא יָדְחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן, אלא יקראו בי״ד.

מקשה הגמרא על שיטת רבי: וְאֵימָא שנדרוש באופן אחר, 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין עֲיָירוֹת נִדְחִין מִמְּקוֹמָן לְמוּקָּפִין, אַף כָּאן נמי עֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לְמוּקָּפִין, וכיון שבשנה זו המוקפים קוראים בי״ד, יקדימו העיירות לי״ג.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָכָא בשנה זו דְּלֹא אֶפְשָׁר שיהיו עיירות קודמות למוקפים, שאם כן ידחו עיירות ממקומן, ועדיף שלא ידחו ממקומן, אף שלא יקדמו למוקפים.

מבארת הגמרא: מַאי רַבִּי יוֹסֵי שאמרו שמשנתנו כשיטתו, דְּתַנְיָא, חָל לִהְיוֹת י״ד בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מוּקָּפִין חומה וּכְפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה – ליום חמישי שהוא י״ג, וְאילו עֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בזמנן בּוֹ בַּיּוֹם – ביום שישי שהוא י״ד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת לקרוא בי״ג, אֶלָּא קוראים בי״ד, ונמצא אֵלּוּ וְאֵלּוּ – הפרזים והמוקפים קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם – בי״ד.

מבארת הגמרא: מַאי טַעֲמָא דְּתַנָּא קַמָּא שמוקפים בי״ג ועיירות בי״ד. משום דִּכְתִיב 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', ודרש, מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה עֲיָירוֹת זמנן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר ואינן נדחות ממקומן, וְגם זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה [–של מוקפים] לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה – של פרזים, והיינו שאינם קוראים באותו זמן, אַף כָּאן צריך שהָעֲיָירוֹת יקראו בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וְזְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה, ולכן אין לומר שעיירות ומוקפים יקראו בי״ד, שכן יהיה זמנו של זה כזמנו של זה, וכן אין לומר שעיירות בי״ג ומוקפים בי״ד, שהרי אין זה ככל השנים שעיירות בי״ד, ועל כרחך המוקפים מקדימים ליום הכניסה שהוא י״ג והעיירות בי״ד.

מקשה הגמרא על שיטת תנא קמא: וְאֵימָא 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת, אַף כָּאן כשחל ט״ו בשבת אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת, ושניהם יקראו בי״ד, או שהעיירות יקדימו לי״ג ומוקפים יקראו בי״ד.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר שהמוקפים לא יקדמו לעיירות, שאם כן יהיה זמנו של זה כזמנו של זה או שידחו העיירות ממקומן, ועדיף שיהיו עיירות בי״ד וגם שלא יהיה זמן העיירות והמוקפים שוה אף שהמוקפים יקדמו לעיירות.

מבארת הגמרא: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי שגם העיירות וגם המוקפים קוראים בי״ד. משום שכתוב 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת, אַף כָּאן אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת, אלא קוראים בי״ד עם העיירות.

מקשה הגמרא על שיטת רבי יוסי: וְאֵימָא 'בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה', מַה כָּל

שָׁנָה וְשָׁנָה זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה, אַף כָּאן זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה, ויקדימו המוקפים לי״ג.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר לקיים זמנו של זה לא כזמנו של זה ושיקראו המוקפים בי״ג, שאם כן יקדמו המוקפים לעיירות, ועדיף שלא יהיו מוקפים קודמים לעיירות, אף שיהיה זמנם שוה.

שנינו בברייתא לעיל ששיטת רבי שאם חל י״ד ביום שישי, עיירות ומוקפים קוראים בי״ד, ואין העיירות מקדימות ליום הכניסה. מקשה הגמרא: וְכי סָבַר רַבִּי שעֲיָירוֹת לֹא דְּחִינַן [–אין אנו דוחים אותן] מזמנן הקבוע לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וְהָתַנְיָא, חָל לִהְיוֹת י״ד בַּשַּׁבָּת, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, כמו שתיקנו להם, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת שאינם יכולים לקרוא בשבת, מקדימים וקוֹרִין בְּעֶרֶב שַׁבָּת שהוא י״ג, וּמוּקָפוֹת חוֹמָה קוראים לְמָחָר בט״ו, שהוא זמנם הקבוע. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי, הוֹאִיל וְנִדְחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן שאינם קוראים בי״ד, יִדָּחוּ ויקדימו לְיוֹם חמישי שהוא יוֹם הַכְּנִיסָה, ויקראו יחד עם הכפרים. הרי שרבי סובר שדוחים את העיירות מזמנן הקבוע, אף שבכל שנה אין עיירות נדחות ממקומן.

דוחה הגמרא: הָכִי הַשְׁתָּא – וכי כך נראה בעיניך עתה, שאפשר לדמות שני עניינים אלו, הָתָם כשחל י״ד בשבת שאמר רבי שיקדימו עיירות ליום הכניסה, הוא משום שזְמָנָם [–י״ד] שַׁבָּת הִיא, וְהוֹאִיל דְּנִדְחוּ מזמנם, כיון שאסור לקרוא בשבת, ממילא יִדָּחוּ ליום הכניסה ויקראו עם הכפרים. וְאילו הָכָא כשחל י״ד בערב שבת שאמר רבי שעיירות לא ידחו ממקומן, הוא משום שזְמָנָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת, ומאחר ואין צריך לדחותם, לא ידחו כלל.

מבררת הגמרא: בְּמַאן אָזְלָא – כשיטת מי נשנית הָא דְּאָמַר רַבִּי חֲלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא, פּוּרִים [–י״ד] שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, הַכֹּל נִדְחִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה. לפני שמבארת הגמרא כשיטת מי נשנית מימרא זו, תמהה הגמרא: וכי הַכֹּל נִדְחִין סָלְקָא דַּעְתָּךְ – וכי אפשר לומר שכולם נדחים, וְהָא אִיבָּא מוקפין דְּעָבְדִי לְמָחָר – שקוראים אחר השבת, בט״ו. מבארת הגמרא: אֶלָּא הכוונה שכָּל הַנִּדְחֶה מזמנו הקבוע, דהיינו בני העיירות ובני הכפרים, יִדָּחֶה לְיוֹם הַכְּנִיסָה. אבל בני הכרכים אינם נדחים כלל. ועתה מבארת הגמרא: בְּמַאן – כמי נאמרו דבריו של רב הונא, כְּרַבִּי, הסובר שעיירות שנדחו נדחים ליום הכניסה.

הגמרא מבארת מדוע אין קוראים מגילה בשבת: אף שנחלקו התנאים לעיל כשחל פורים בשבת מתי קוראים את המגילה, מכל מקום דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהָא מְגִילָּה בַּשַּׁבָּת לֹא קָרְינַן – כולם סוברים שאין קוראים את המגילה בשבת. מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא אין קוראים בשבת. אָמַר רַבָּה, מאחר וְהַכֹּל חַיָּבִין בִּקְרִיאַת מְגִילָּה, ובהולים לצאת ידי חובתם (וּבְתַקִּיעַת שׁוֹפָר), וְאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בְּמִקְרָא מְגִילָּה, אסרו חכמים לקרותה בשבת, משום גְּזֵירָה שֶׁמָּא יְטַלְטֶנָּה [–את המגילה] בָּיָדוֹ וְיֵלֵךְ אֵצֶל בָּקִי לִלְמוֹד ממנו כיצד לקרוא, וישכח ששבת היום, וְיַעֲבִירֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שהוא איסור דאורייתא.

מוסיף רבה: וְכֵן הַיְינוּ טַעְמָא שאמרו חכמים (ר״ה כט:) דְּתִקיעת שׁוֹפָר אינה דוחה שבת, כיון שאין הכל בקיאים בדיני תקיעת שופר, ויש חשש שמחמת שהוא בהול לקיים המצוה ילך לחכם ללמוד, ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. וְכֵן הַיְינוּ טַעְמָא שאמרו חכמים (סוכה מב:) דְּלולב אינו ניטל בשבת שבתוך המועד, שמא יטול את הלולב וילך ללמוד אצל בקי דיני נענוע הלולב או ברכתו, ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים.

רַב יוֹסֵף אָמַר, הטעם שאין קוראים מגילה בשבת, מִפְּנֵי שֶׁעֲנְיֵנֵיהֶן שֶׁל עֲנָיִים נְשׁוּאוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה – העניים מצפים ליום קריאת המגילה כדי לקבל מתנות לאביונים, וכיון שאי אפשר לתת להם מתנות לאביונים בשבת, תיקנו שיקראו לפני שבת, ויתנו להם את המתנות לאביונים ביום הקריאה.

הגמרא מביאה ראיה לסברת 'עיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה': תַּנְיָא נַמִי הָכִי, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ חכמים שהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין את קריאת המגילה לְיוֹם הַכְּנִיסָה, מכל מקום גּוֹבִין מתנות לאביונים בּוֹ בַּיּוֹם – ביום הכניסה, וּמְחַלְּקִין אותן בּוֹ בַּיּוֹם. מקשה הגמרא: מדוע נוקטת הברייתא לשון 'אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ', שמשמע שמצד הסברא נראה שלא לחלק את המתנות ביום הקריאה, אַדְרַבָּה, הלא מִשּׁוּם דְּאָמְרוּ הוּא, שהקדמת הקריאה היא הסיבה להקדמת המתנות. ומבארת הגמרא: אֶלָּא יש לגרוס בברייתא, 'הוֹאִיל וְאָמְרוּ' חכמים שֶׁכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, משום כך גּוֹבִין גם את המתנות לאביונים בּוֹ בַּיּוֹם וּמְחַלְּקִין אותם לעניים בּוֹ בַּיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁעֲנְיֵנֵיהֶם שֶׁל עֲנָיִים נְשׁוּאוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה. מוסיפה הברייתא: ואף שמקדימים את המתנות ליום קריאת המגילה, אֲבָל